

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 52
van **CHRIS JANSSENS**
datum: 5 december 2019

aan **BART SOMERS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR,
BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

Gemeenten - Fusietrajecten

De fusies van gemeenten blijft een aandachtspunt in het politieke landschap. Om lokale overheden meer slagkracht te geven en hen beter in staat te stellen hun verscheidenheid aan taken uit te voeren, zijn aanpassingen onontbeerlijk. Meerdere voorbeelden uit het buitenland tonen aan dat gemeenten een bepaalde grootte nodig hebben om een slagkrachtig bestuur mogelijk te maken.

In de beleidsnota Binnenlands Bestuur behandelt de minister de mogelijkheid van gemeentefusies. Net zoals in de voorbije legislatuur kiest de minister ervoor om fusies niet van bovenaf op te leggen, maar worden vrijwillige fusies aangemoedigd. De minister stelt op pagina 13 dat hij zal vertrekken vanuit de "geleerde lessen uit de vorige fusietrajecten".

1. Welke lessen zijn er precies getrokken uit de vorige fusietrajecten?
2. Zijn er reeds gemeenten die hebben aangegeven te willen fuseren?
3. Is de minister voorstander van vrijwillige fusies of veeleer van het uitwerken van een objectief kader zodat dezelfde criteria (schaalgrootte, bijvoorbeeld) gelden voor alle gemeenten?

BART SOMERS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BINNENLANDS BESTUUR, BESTUURSZAKEN, INBURGERING EN GELIJKE KANSEN

ANTWOORD

op vraag nr. 52 van 05 december 2019

van **CHRIS JANSSENS**

Door het ondersteunen van schaalvergroting, wens ik sterke en bestuurskrachtige lokale besturen te creëren. Deze schaalvergroting gebeurt op vrijwillige basis. Lokale besturen kunnen vrij kiezen of en met wie ze wensen te fusioneren. De lokale besturen leggen de voorstellen tot fusie voor aan de Vlaamse regering die al of niet een decretaal initiatief kan nemen.

1. Door de UGent en de KULeuven werd een veldonderzoek uitgevoerd bij de fusionerende gemeenten in Vlaanderen (2018) dat onder meer peilde naar discoursen en motieven in vrijwillige gemeentefusie en motieven bij gemeenten die besloten toch niet te fusioneren. Dit onderzoek is terug te vinden op [de website van het Agentschap Binnenlands Bestuur](#). Daaruit kwamen volgende vaststellingen naar voor:
 - a. Het vrijwillige karakter van de fusies zorgde voor een sterk lokaal politiek draagvlak.
 - b. De belangrijkste redenen voor de fusies waren bestuurlijk van aard: het garanderen van kwaliteitsvolle dienstverlening, interne efficiëntiewinsten, het verminderen van bestuurlijke kwetsbaarheid, ...
 - c. Ook de gestegen financiële druk op de gemeenten was een belangrijke drijfveer.
 - d. De fusiebonus is een belangrijke factor gebleken om de fusie te faciliteren. Mede omdat het de mogelijkheid gaf om de aanslagvoeten op het laagste niveau te houden.
 - e. De waarborgregeling bleek minder belangrijk. Ook al blijkt uit de prognoses voor de verdeling van het Gemeentefonds vanaf 2019 dat bijna alle fusiebesturen terugvallen op die waarborgregeling.
 - f. De mogelijkheid om twee extra schepenen aan te stellen in de eerste bestuursperiode na de samenvoeging, en één extra schepen in de daaropvolgende bestuursperiode, was geen formele factor bij de opstart van het fusietraject.
 - g. Na de fusies stellen de betrokken gemeenten vast dat hun positie in intergemeentelijke samenwerkingsverbanden, politiezones, hulpverleningszones en andere bovenlokale samenwerkingsverbanden versterkt is.

Door het agentschap werd een impactanalyse opgemaakt in samenspraak met de fusiebesturen waarbij onder meer de aspecten personeel, financiën en fiscaliteit, algemene werking, samenwerking en verzelfstandiging aan bod kwamen. Daaruit blijkt de complexiteit van een fusietraject. Desondanks kunnen we vaststellen dat de operatie zonder grote incidenten is verlopen. Volgende waren de belangrijkste bevindingen uit deze gezamenlijk impactoefening:

- a. Fusies vergen capaciteit van de betrokken besturen. Het fusietraject komt bovenop de lopende zaken en vraagt dus bijkomende inspanningen van het politiek en ambtelijk personeel.
- b. Het fusievriendelijk maken van de Vlaamse regelgeving verliep vlot. Er zijn een twintigtal Vlaamse decreten en besluiten aangepast ten gevolge van de fusies.
- c. Aanpassingen aan de federale regelgeving bleken niet altijd evident (in totaal waren er zes federale regelgevende trajecten noodzakelijk om fusies mogelijk

te maken). Dit vraagt naar de toekomst toe bijkomende aandacht en een snellere opstart.

- d. Er blijken ook enkele aandachtspunten betreffende de (organieke) fusieregelgeving (titel 8 van het decreet over het lokaal bestuur). Op basis daarvan zal in de komende periode bekeken worden of zich aanpassingen opdringen, zodat de volgende fusies nog vlotter kunnen verlopen.

Op 19 maart en 2 april 2019 organiseerde de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid gedachtewisselingen over de op dat moment afgeronde fusies. Daarbij kwamen de fusionerende besturen, het Agentschap Binnenlands Bestuur en Universiteit Gent (dr. Koenraad De Ceuninck) aan het woord, en werd uitvoerig ingegaan op bovenstaande aspecten. Ik verwijs daarvoor naar het verslag dat op de website van het Vlaams Parlement beschikbaar is.

2. Er zijn op dit moment nog geen gemeenten die formeel hebben aangegeven te willen fusioneren.
3. Tijdens de vorige bestuursperiode hebben we veel geleerd uit de fusietrajecten, zowel van de kant van de Vlaamse overheid als van de lokale besturen. In die pioniersfase is gebleken dat het vrijwillige karakter belangrijk was voor het creëren van een lokaal draagvlak. De fusiebesturen waren mede-ambassadeurs van het fusiebeleid en samen met de Vlaamse overheid hebben ze de fusies doen slagen. Ondertussen staan we al een stap verder. Het taboe is definitief doorbroken en we weten hoe fusies tot stand moeten komen.

De Vlaamse Regering heeft mede op basis van die ervaring haar geloof in fusies als volwaardig instrument voor bestuurskrachtversterking herbevestigd in het regeerakkoord. Er is expliciet gekozen voor vrijwilligheid, maar met een sterk stimuleringsbeleid waarbij opnieuw zal worden voorzien in een schuldovername.

Toch is het belangrijk ook rekening te houden met mogelijke negatieve gevolgen van de vrijwilligheid. Zo moeten onder meer donutfusies, waarbij alle gemeenten rond een grotere stad of gemeente samen een nieuwe gemeente vormen, absoluut worden vermeden. Daarom wens ik in overleg met de lokale besturen een afwegingskader te maken met criteria waaraan de fusievoorstellen getoetst kunnen worden. Het moet besturen die een fusie overwegen een houvast geven om de opportuniteit ervan in te schatten en op basis daarvan de juiste inschattingen te maken. Het bestaande Nederlandse kader kan daarbij inspirerend zijn. Dat definieert volgende beoordelingselementen:

- a. Draagvlak: lokaal bestuurlijk, regionaal en maatschappelijk
- b. Interne samenhang/dorps- en kernenbeleid
- c. Bestuurskracht
- d. Evenwichtige regionale verhoudingen
- e. Duurzaamheid

Over het stimuleringsbeleid en het afwegingskader zal ik in de loop van 2020 communiceren.